

overlijden verricht hij schenkingen aan deze andere kinderen als voorschot op erfdeel. Het uitgesloten kind vordert de inbreng van deze schenkingen en meent daarin recht te hebben op een gelijk aandeel als de andere kinderen. In zijn arrest van 27 november 2025⁵³ maakt het Hof van Cassatie duidelijk dat dit niet het geval is. De inbreng die van aanvullend recht is, strekt ertoe om de gelijkheid tussen de erfgenamen te waarborgen. Dat de ouder bepaalde van zijn kinderen bij schenking als voorschot op erfdeel heeft begunstigd en bij testament hen het grootste beschikbaar deel heeft vermaakt, impliceert dat enkel de gelijkheid tussen de begiftigde kinderen wordt gewaarborgd, maar leidt er niet toe dat het tot zijn reserve beperkte kind aanspraak kan maken op een gelijk deel in deze geschonken en in te brengen goederen. De waarde van deze geschonken goederen heeft uiteraard wel belang voor de omvang van de rekenboedel die bepalend zal zijn voor de omvang van het reservatair deel van dit uitgesloten kind.

§ 4. Het voorwerp van de schenking

52. Wanneer een onroerend goed wordt aangekocht met geschonken gelden, is het voorwerp van de schenking deze gelden en niet het onroerend goed. Het Hof van Cassatie zet in zijn arrest van 11 oktober 2025⁵⁴ daarover de puntjes op de i. De discussie rees in een context waarbij een woning in onverdeeldheid met tontinebeding werd aangekocht en de aankoop door één van de partners volledig met door de andere partner geschonken gelden werd gefinancierd. Als erfgenaam van zijn vader betwistte diens zoon de geldigheid van het tontinebeding. Naar zijn mening werd door de hele operatie een schenking van de woning aan de partner gesimuleerd.

In het bestreden arrest van 11 februari 2016 had het hof van beroep te Brussel de zoon gevolgd in zijn argumentatie dat de aankoop van de helft van de woning door de partner van zijn vader een vermomde schenking betrof en dat er geenszins van een kanscontract sprake kon zijn wanneer één van de partners geen enkel risico nam door zelf geen eigen middelen te investeren in het onroerend goed. Het Hof van Cassatie verbreekt evenwel dit arrest en benadrukt dat hier sprake is van een schenking van gelden en niet van de schenking van een onroerend goed. Dat de geschonken gelden worden aangewend om de onverdeelde helft van een woning te kopen, doet geen afbreuk aan het aleatoire karakter van het tontinebeding. Ook de andere partner heeft immers bij zijn overleven dezelfde kans om het gehele goed bij het overlijden van de eerststervende van beiden te verwerven krachtens dit tontinebeding.

Hoofdstuk 5. Vereffening-verdeling

§ 1. Actieve opdracht tot verdeling in hoofde van de notaris-vereffenaar

53. Tot het onverdeelde vermogen van voormalige feitelijke samenwonenden behoort een onroerend goed. Indien zij niet tot een akkoord omtrent de verdeling daarvan kunnen komen, wordt een notaris-vereffenaar aangesteld met als opdracht de vereffening en verdeling van het vermogen te organiseren en tot een einde te brengen. De notaris-vereffenaar vervult daarbij een

53 Cass. 27 november 2025, *RW* 2025-2026/27, 1102, *T.Not.* 2026/3, 174.

54 Cass. 31 oktober 2025, *T.Not.* 2026/2, 95.

centrale rol. Hij moet ook concreet toewerken naar de effectieve verdeling van de goederen. Zijn opdracht is dus niet louter beschrijvend of bemiddelend, maar gericht op het realiseren van een definitieve regeling tussen de partijen.

In zijn arrest van 18 februari 2025⁵⁵ geeft het hof van beroep te Antwerpen aan hoe de notaris-vereffenaar moet handelen wanneer een dergelijke minnelijke verdeling *in natura* niet mogelijk blijkt te zijn. Het hof stelt voorop dat de notaris-vereffenaar in het kader van zijn opdracht actief moet streven naar de beëindiging van de onverdeeldheid. Indien hij vaststelt dat de partijen geen akkoord kunnen bereiken over een verdeling *in natura* van de onverdeelde woning, mag hij zich niet beperken tot die vaststelling. Integendeel, in dat geval rust op hem de verplichting om de volgende fase van de vereffening-verdeling concreet vorm te geven. Dit houdt in dat hij de verkoopvoorwaarden moet opstellen met het oog op een openbare verkoop van het onverdeelde goed.

Het hof bevestigt daarmee dat de openbare verkoop geen louter facultatief of uitzonderlijk mechanisme is dat enkel op initiatief van de partijen kan worden opgestart, maar een noodzakelijk gevolg is van het uitblijven van een minnelijke oplossing. De notaris-vereffenaar moet, binnen zijn wettelijke opdracht, de nodige stappen zetten om deze verkoop te realiseren.

§ 2. Vereffening zonder verdeling

54. Om een einde te maken aan de discussie⁵⁶ of een gerechtelijke vereffening-verdeling wel kan worden gevorderd wanneer er geen verdeling plaatsvindt maar toch een vereffening nodig is, heeft de wetgever bij de wet van 18 juni 2025 tot wijziging van de artikelen 572*bis*, 1179 en 1184 Ger.W., van het vierde deel, Boek IV, hoofdstuk VI van hetzelfde wetboek met betrekking tot de verdelingen en veilingen, evenals van het artikel 4.101 BW⁵⁷ actie ondernomen. Zo is het nu volkomen duidelijk dat een gerechtelijke vereffening kan worden gevorderd, ook wanneer er geen onverdeeldheid tussen de partijen bestaat. Sinds de hervorming van het erfrecht doet deze context zich meer voor dan voorheen. Door het hervormde erfrecht is de inkorting in waarde immers de regel. Wanneer een erflater één van zijn descendenten als algemene legataris aanduidt en er derhalve na zijn overlijden geen onverdeeldheid ontstaat, kan een uitgesloten reservataire erfgenaam – voortaan onbetwist – een procedure tot gerechtelijke vereffening initiëren indien geen minnelijke regeling mogelijk is. De tekst van alle relevante bepalingen van het vierde deel van hoofdstuk VI van Boek IV Ger.W. is daartoe aangepast.

55. Een belangrijke beperking is dat *bij gebrek aan onverdeeldheid* de bepalingen uit het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de vereffening-verdeling slechts gelden wanneer de vordering strekt tot de vereffening 1°/ krachtens titel 3 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ('Relatievermogensrecht'), 2°/ krachtens Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek ('Nalatenschap-

55 HvB Antwerpen 18 februari 2025, RW 2025-2026/19, 746.

56 CASMAN H. en MICHIELENS A., 'Quels devoirs pour le notaire envers un héritier réservataire exhéredé?', *Rev.not.b.* 2023, (330) 332, nr. 3; DECLERCK C. en MOSSELMANS S., 'Welke rechtspositie heeft de onterfde reservataire erfgenaam in het nieuwe erfrecht?' in PINTENS W., DECLERCK C. en MOSSELMANS S. (eds.), *Patrimonium 2021*, die Keure, 2021, 261 e.v.

57 BS 27 juni 2025. Krachtens artikel 20 van deze wet blijven de bepalingen die golden voor de inwerking-treding ervan (dus vóór 7 juli 2025), verder van toepassing op die procedures waarin de vordering tot verdeling hangende is en die op het datum van de inwerkingtreding in beraad zijn genomen.

pen, schenkingen en testamenten') en 3°/ met het oog op het opmaken van rekeningen tussen wettelijk samenwonenden, zoals dit uitdrukkelijk bepaald is in artikel 1207 Ger.W.⁵⁸ Aanspraken tussen feitelijk samenwonenden aan wie geen goederen in onverdeeldheid toebehoren, volgen de gemeenrechtelijke procedure tot invordering van schuldvorderingen. In artikel 572bis, 10° Ger.W. dat de bevoegdheid van de familierechtbank bepaalt, wordt uitdrukkelijk verwezen naar de vorderingen tot vereffening of tot verdeling zoals bedoeld in artikel 1207 van hetzelfde wetboek, zodat ook op die wijze duidelijk blijkt dat geen andere vereffeningen dan die welke daar aan de orde zijn, aan de bevoegdheid van de familierechtbank worden toegekend.

56. Het is evident dat de artikelen 1209, § 3; 1214, § 1, derde tot zesde lid; 1214, § 6, tweede lid; 1224 en 1224/1 Ger.W. m.b.t. de verdeling *in natura* en de verkoop van onverdeelde goederen niet van toepassing zijn in de procedure tot vereffening. Hetzelfde geldt voor artikel 1212 Ger.W. tot aanstelling van een beheerder over de onverdeelde goederen.

57. De wijziging van artikel 4.101 BW door dezelfde voormelde wet van 18 juni 2025 maakt het de schuldeisers van een betrokken partij mogelijk om zich te verzetten tegen een gerechtelijke vereffening die buiten hun aanwezigheid wordt gedaan. Voorheen was dit recht in hoofdfe van de schuldeisers enkel uitdrukkelijk voorzien bij een gerechtelijke verdeling. Zo kunnen zij ook in deze context hun belangen vrijwaren en tussenkomen in de procedure.

RKN
48

§ 3. Boedelbeschrijving in het kader van de gerechtelijke vereffening of vereffening-verdeling

58. De voormelde wet van 18 juni 2025 biedt tevens duidelijkheid omtrent enkele aspecten van de boedelbeschrijving die in het kader van de gerechtelijke vereffening-verdeling dient te worden opgemaakt.

59. Zo bepaalt artikel 1214, § 2, eerste lid Ger.W. nu dat de partijen *uitdrukkelijk* moeten afzien van de boedelbeschrijving.

Eerder was het Hof van Cassatie in zijn arrest van 6 januari 2022⁵⁹ van oordeel dat de afstand van een boedelbeschrijving in het kader van de procedure tot vereffening-verdeling kon worden afgeleid uit de afwezigheid of het omstandig stilzwijgen van één van de partijen. De hoven van beroep te Luik⁶⁰ en te Antwerpen⁶¹ volgden deze visie niet en eisten de naleving van alle regels inzake de wettelijke instaatstelling, inclusief de boedelbeschrijving, wanneer niet alle partijen uitdrukkelijk hadden toegestemd in de afstand van deze verplichte stap in de procedure door een unaniem akkoord omtrent een conventionele instaatstelling. Dit strenge standpunt heeft derhalve de voorkeur gekregen bij de recente wetswijziging. De notaris-vereffenaar mag bovendien niet uit het oog verliezen dat de afstand van de boedelbeschrijving – ook al is die uitdrukkelijk – slechts uitwerking heeft als de partijen gezamenlijk aan de notaris-vereffenaar aanduiden welke goederen afhangen van de te verdelen boedel. Dit was reeds het geval sinds

58 PIGNOLET D., 'De wet van 18 juni 2025 betreffende de procedure van vereffening en verdeling en boedelbeschrijving', *T.Not.* 2026/3, (142) 144.

59 Cass. 6 januari 2022, *RW* 2021-2022/36, 1437, *T.Not.* 2022/2,215.

60 HvB Luik 27 mei 2022, *Rev.not.b.* 2024/4, nr. 3191.

61 HvB Antwerpen 14 juni 2022, *T.Not.* 2023/3, 226, *RW* 2023-2024/30, 1184.

de wijziging van de procedure tot gerechtelijke verdeling zoals ingevoerd bij de wet van 13 augustus 2011, die in werking trad op 1 april 2012.⁶²

60. Een ander aspect van de boedelbeschrijving waaromtrent verduidelijking wenselijk was, heeft te maken met de vraag wie de bevoegde rechter is om kennis te nemen van geschillen en moeilijkheden die rijzen bij de boedelbeschrijving.⁶³ Zowel aan de vrederechter als aan de familierechtbank kan deze bevoegdheid worden toegeschreven, respectievelijk krachtens artikel 1184 Ger.W en artikel 1216 Ger.W. Wanneer de verhoudingen gespannen zijn, is het aangewezen te vermijden dat bevoegdheidsperikelen de relatie tussen de partijen nog meer verzieken. Daar had de wetgever oor naar: krachtens het gewijzigde artikel 1184 Ger.W. kan de notaris-vereffenaar voortaan kiezen tot welke van beide, de vrederechter dan wel de familierechtbank, hij zich wendt om geschillen of moeilijkheden te laten beslechten. Wanneer één van deze rechtsmachten is gevat, kan diezelfde moeilijkheid niet ook aan de andere rechtsmacht worden voorgelegd.

.....
62 *BS* 14 september 2011.

63 AUGHET C., 'De wet van 18 juni 2025: een technisch maar noodzakelijke hervorming van de procedure van gerechtelijke vereffening-verdeling en sommige bepalingen met betrekking tot de boedelbeschrijving' in DECLERCK C. en MOSSELMANS S. (eds.), *Patrimonium 2025*, die Keure, 2025, 242 e.v.